

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učitelstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse pise, v oceni poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Posamezna številka po K 2 —.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpisne službe je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. dvakrat . . . 1 K 50 — vin. za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjenišva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./1

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklame uje so proste poštnine.

To je grozno, to je kruto, to je nečloveško.

Taki obupni vzklici družinskih očetov nam prihajajo dan na dan, ker jim je država po šestih mesecih bolezni odtrgala draginsko doklado, osebno in tudi vso družinsko.

Naj navajamo samo en vzgled:

Na bivšem Štajerskem službuje nadučitelj, ki ga zadeva tudi ta odredba. Ima 34 službenih let. Zbolel je že februarja 1919. leta, a je še kljub temu vztrajal v službi do januarja 1921. Ker ni mogel več vztrajati, je prosil z januarjem 1921 za dopust, ki ga je dobil do 30. aprila 1921. Bolezen je postala kronična in uradni zdravniki so izjavili, da je za nadaljnjo službo nesposoben. Prosil je 30. aprila za upokojitve in do iste mu je bil podaljšan dopust.

Ima ženo in osem otrok. Od teh sta dva za silo preskrbljena, ostali šest, v starosti eden in pol do 17 let, je pa ne preskrbljenih. Od teh je najstarejši sin v V. razredu realne gimnazije in hči v I. razredu meščanske šole, oba zelo pridna in nadarjena, ter mora zanje plačevati mesečno po 1000 K za vsakega, t. j. 2000 kron in še druge potrebščine mesečno.

Ker je omenjeni že nad šest mesecev na bolniškem dopustu — kljub temu, da je prosil 30. aprila za upokojitve — in da ne dobiva 10% draginske doklade, mu je bila odtrgana s 1. oktobrom t. l. njegova draginska doklada in vsa draginska doklada za družino in je prejel za cel mesec za osem (8!) oseb vsega 1345 K 41 vin.

Vprašamo samo: Kako naj preživi osem oseb en mesec s tem denarjem?!

Ta slučaj je jasen memento naši državi in upravi, kajti nesteto je slučajev, da ieže prošnje za upokojitve nerešene in mesto prejemanja polnih penzij z draginskih dokladov vred, se je sedaj odtrgala tem uradnikom draginska doklada z rodbinsko doklado vred — po krivdi državne uprave.

To je drakonska odredba, ki ne sme obveljati in ne razumemo, kdo in kako jo je mogel zagrešiti. Če ni že prepozno,

zganite se merodajni faktorji, dokler še ne pritira obup družinske očete v — pogibeli in ne ugonobi s tem celih družin državnega uradništva!

Drakonska naredba.*

Naredba o draginskih dokladah državnih uslužbencev, razglašena v »Službenih Novinah« kraljevine SHS št. 129 z dne 11. junija 1921 vsebuje v členu 23. sledečo kruto določbo:

»Ukaznim in neukaznim državnim uslužbencem in slugam, ki so bolni, torej odsotni zaradi zdravljenja in okrevanja, se izplačuje ta dnevna samo za dobo šestih mesecev v teku enega leta, ne glede na to, ali prebiva čas bolezni iz enega koledarskega leta v drugo. Onim, ki so izza dne 1. januarja t. l. že bolni tri mesece, je dne 30. junija ustaviti izplačevanje draginske doklade, ki bi jim pripadla po tej uredbi.«

Na podlagi instrukcije, ki so jo sedaj dobili šefi oddelkov v Sloveniji od finančnega ministrstva, je z dnem 1. oktobra t. l. izvesti to določbo tako, da se vsem onim državnim uradnikom, ki so od 1. januarja t. l. več kot šest mesecev na bolniškem dopustu, ukine vsa osebna draginska doklada in tudi draginska doklada za ženo in otroke ter se iztirjajo enaki odtegljaji tudi za nazaj od 1. julija do 1. oktobra t. l., t. j. za dobo treh mesecev. Ti odtegljaji se bodo odtegnili onim, ki so z dnem 1. oktobra že v službi od draginskih doklad, onim pa, ki so še bolni in ne morejo nastopiti službe ter vsled tega ne prejemajo draginskih doklad, pa od plače.

Ta naredba ne bo zadela toliko onih, ki simulirajo, ker ti bodo sigurno nastopili svoje službe, kruto bo pa zadela vse one, ki so težko in resno bolni in ne morejo nastopiti svojih služb.

Draginske doklade tvorijo danes glavni del dohodkov državnega uradnika, s katerimi se je komaj v stanu preživljati sebe in družino; nikakor pa ne, če nasto-

* Poverjeništvo UJU v Ljubljani je odposlalo merodajnim faktorjem vlogo enake vsebine, kakor jo vsebuje ta članek. Uredn.

njo kake izredne okoliščine, kakor je to ravno bolezen. V tem slučaju pa izgubi uradnik poleg svoje osebne draginske doklade tudi vso doklado za družino in še del svoje plače, ker se mu odteguje doklada za tri mesece za nazaj. Izključeno je da bi moral živeti le teden dni samo od svoje sistemizirane plače, še manj pa, ker mu celo odtrga država še del plače.

Vzemimo slučaj državnega uradnika z 20 do 30 službenimi leti, očeta številne družine, ki je težko bolan in pričinja po šestih mesecih šele rekonvalescenca. Po izjavi uradnega zdravnika je njegova bolezen ozdravljiva. Ker mu država po šestih mesecih vzame osebno draginsko doklado in vso rodbinsko doklado, mu s tem onemogoči nadaljnjo zdravljenje, ga s tem udarcem uniči moralno in izroči njega in vso družino lakoti in pogini.

Prekruta, da ne rečemo drakonska je taka določba v moderni državi! A ne samo s socialnega stališča, temveč tudi iz pravnega stališča se ta določba uničuje sama.

Moderna službena pragmatika dovoljuje uradnikom enoleten bolniški dopust — brez vsakih prikraškov; ona mu omogoča po enem letu dopusta začasno upokojitve in šele če se uradno izkaže bolezen za neozdravljivo, nastopi stalno upokojitve.

Člen 23. omenjene naredbe nasprotuje vsem tem določbam. Pravica do enoletnega bolniškega dopusta je s to določbo uničena; začasne upokojitve sedanje naredbe sploh ne poznajo in o konsekvenci stalne upokojitve po 6 mesecih dopusta omenjena določba tudi ne govori.

In vendar je državni uradnik, če se ga po šestih mesecih bolezni upokoji manj kruto prizadet in materialno na boljšem, kot če se ga pusti aktivnega na dopustu in se mu odtegne draginska in rodbinska doklada. Pokojnina s pripadajočimi draginskimi dokladami je višja nego sama plača aktivnega uradnika, ne glede na to, da mu pri upokojitvi odpadejo tudi vrtnice za tri mesece nazaj.

Vsekakor bi bila upokojitve po šestih mesecih bolezni tudi kruta določba in bi kazala ostrost države do državnega

uradnika, ki je služil vestno in zvesto 20 do 30 let državi. Zato si ne moremo misliti v moderni državi določbe, ki bi ne dala državnemu uradniku enoletnega bolniškega dopusta brez prikraškov in ki ne bi predvidevala začasne upokojitve.

Določba člena 23. omenjene naredbe je pa socialna in pravna krutost za državnega uradnika in poziva podpisana organizacija vse merodajne faktorje, da delujejo za nje ukinjenje — še predno se bo pričela izvajati in bo prinesla lakoto in pogin najbednejšim družinam državnega uradništva.

Zal je, da se je medtem že pričela ta kruta določba izvajati in se je 1. oktobra že odtegnila draginska doklada vsem prizadetim.

Službena pragmatika za drž. uradnike in učitelstvo.

Z veliko naglico — morda celo prevzliko, ker se bojimo enakih pogrškov, kakor nam jih slika predstojatelj članek — se izdeluje sedaj zakon o državnih uradnikih. Obljubujemo nam, da nam že oktober prinese načrt, ki ga bo parlament tudi gotovo sprejel.

Bojimo se, da bodo uradniške organizacije premalo proučile načrt. Tudi učitelstvo je prizadeto pri tem načrtu, ker tudi ono spada med državne uradnike in zahteva, da se ga uvrsti v ta zakon, ker noče biti državno uradništvo posebne, samosvoje kategorije; zato zahteva tudi svoje zastopstvo pri pretresanju načrta s strani organizacije državnih uradnikov.

Opozorjamo osrednje vodstvo UJU, da se pravočasno zavzame za primerno zastopstvo učitelstva v komisijah; naše pokrajinske organizacije pa pozivamo, da zasledujejo to vprašanje posebno v tem oziru da bodo vse kategorije učitelstva izvršene tako, kakor smo že čisto stavili svoje zahteve, in da ne bo katera od kategorij morda neuvrščena ali pa prenizko uvrščena, kakor je bilo to meščansko-školsko učitelstvo socialno-skrbatvenih šol (za slepe, gluhe, itd.) pri zadnjem zakonu o narodnih šolah.

LISTEK.

Počitnice v Mariboru.

Kakor kdo more, meščan na kmete, kmet v mesto.

Tako je tudi mene zaneslo v naše rivijersko mesto na severu — v Maribor.

Kot rojen Polenjček se nisem mogel vstaviti nagnenju, da obiščem »Grajsko klet«. Tam sem videl vse stanove: od udeležencev Porcijunkule do višje katoliške, pravoslavne in ruske duhovščine, od obrtnika do višjega uradnika.

Tako mora biti različen tudi govor.

Pri naši mizi so se zbrali razni stavovi. Razgovarjalo se je o nogometnem sportu. Prvi se je oglašil proti profesor, naglašujoč, da se mladina tako vtopi, da ni drugega ne dela kot brca in brca ter pri tem popolnoma pozabi na učenje.

Zagovornik sporta se je izmed drugih razlogov branil s sklepom odbora, češ, da pripuste le one, ki v šoli zadostujejo.

Pa se oglasi Sokol. Dokazuje, da njegovo društvo zadošča mladini v polnem obsegu ter izreče mnenje, da mladina ne sme biti glasna in preživa, čemur je zopet tretji ugovarjal.

Ker tam ni prišlo do zaključka, a sem imel časa na preostanek, začel sem se zapimati tudi za nogomet. Prepričal sem se, da je tudi ta igra, ako je v pravih mejah, odgojevalna. Med tekmo sem čutil na svojih nogah, kar ne morem povsem zameriti mladini.

Premišljevali sem začel, kako bi se napeljala še več živarnosti v telovadna orpištva, v telovadbo v osnovnih šolah.

Slučaj mi je pripomogel.

Ob izletu mariborske sokolske župe v narodnozavedno Središče, so me našle vrle kolegije iz telovadnega tečaja v Mariboru samotno stopajočega ter me izvolile za varuha.

Nastop Sokola z vojaštvom me je tako prevzel in vglobil v premišljevanje, da sem se zbudil še le na ponovno vprašanje lepih varovank, kaj tako premišljujem.

Ko sem jim povedal, da me je veličanstvo nastopa tako prevzelo, povabile so me, naj se udeležim predavanj.

Takoj drugi dan sem se oglašil. Na priprošnje lepih zaveznice se je sicer drugače nad vse prijazni vodja tečaja g. Šaup in vpoštevajoč tudi druge razloge nazadnje le odločil ter mi dovolil vstop.

Pa še ni bilo konca preskušnje. Isto željo kakor jaz je imel tudi višji šolski nadzornik.

Nisem se še popolnoma vglobil v predavanje, pa vstopi meni neznan gospod resnega obraza in nastopa. Ker je najprej mene zares ogledaval, sem bil takoj na jasnem, kdo bi moral to biti; a en sam pa ni tako hitro sklepal. Šele na neko pojasnilo vodje tečaja se je njegovo oko umirilo in duša moja začela umirjevati.

Isto uro je nastopil tovariš Hočevar. Predaval je o batih. Boli ko snov, dopadlo mi je predavanje iz metodičnega stališča, kar sem imel priliko pozneje pri vsaki uri in pri vsakem predavatelju opazovati.

Ako nastopa učitelj tako samozavestno, ni šment, da bi ne potegnil učenec za sabo in kakor se je godilo z mano, isto sem opazoval pri kolegijah.

Od ure do ure večje zanimanje in nazadnje res ne vem, kje je bila večja pridnost, rečem le, da je odšlo 40 kolegij med narod istotako navdušenih, kot sem se sam navdušil in višja šolska oblast naj v tej smeri nadaljuje, pa nočemo imeti srečno Jugoslavijo, ker dela se že na vseh poljih.

Tam sem se udeleževal predavanj zdravniškega tedna, kateri je imel največ uspeha med železničarji, ogledal razstavo in poslušal predavanje »Probude«, ogledoval plakate dramske sekcije »Preporoda«, udeležil se zborovanja v Rog. Slatinah, na katerega gledamo lahko vsi s ponosom, ogledal si ljubljanski sejm ter se vrnil na svoj dom na počitnice, da vse te nitke uredim.

Največ lepim ur sem pa preživel v mariborskem učiteljsku, zato ključem vsem predavateljem in vsem ljubezljivim edč. kolegijam navdušen: Zdravo!

Janko Toman.